

LUKEMISEN JA KIRJOITTAMISEN TUEN SUUNNITTELU JA SEURANTA

Havainnoivan ja tutkivan työtteen voidaan ajatella olevan yksi oppimisen tuen suunnittelun ja toteutuksen peruslähtökohdista. Käytännössä se tarkoittaa oppimiselle asetettujen tavoitteiden ja keinojen jatkuvaa arviointia sekä tuen muokkaamista aina tarpeen mukaan. Muutokset perustuvat tuen aikaisiin havaintoihin oppijan kehityksen suunnasta ja tuen vaikuttavuudesta. Oppimisen tukea suunniteltaessa tulisi asettaa selkeät tuen tarpeen arviointiin perustuvat tavoitteet ja myös keinot, joilla tavoitteiden saavuttamista arvioidaan. Tuen sisältöjen ja menetelmien tulisi vastata mahdollisimman hyvin asetettuja tavoitteita. Keinot ja konkreettiset materiaalit ovat perusteltuja silloin, kun ne tukevat tavoitteiden saavuttamista.

Lukemisen ja kirjoittamisen tuen suunnittelun lomake on opettajan omaan käyttöön suunnattu työväline tuen tarpeen kartoittamista sekä tuen toteutuksen ja seurannan suunnittelua varten. Lomaketta voidaan hyödyntää sekä yksilöllisen että ryhmämuotoisen tuen suunnittelussa eri ikäisille oppijoille. Lomakkeelle kirjattuja tietoja tulee käsitellä huolellisesti, lainsäädännön edellyttämällä tavalla ja koulun käytänteiden mukaisesti. Täytettyä lomaketta tulee säilyttää siten, ettei se ole sivullisten saatavilla.

Lomake perustuu tukivastemalliin, jonka mukaan tuen tulisi olla kohdennettua, johdonmukaista, ja sen vaikuttavuutta tulisi jatkuvasti seurata. Tukivastemalli koostuu kuudesta vaiheesta:

1. Tunnistetaan tuen tarve.
2. Arvioidaan, mihin osataitoon, kehitysvaiheeseen tai tarpeeseen tuki kohdennetaan.
3. Asetetaan tuen konkreettiset välitavoitteet.
4. Suunnitellaan perustellut keinot tavoitteiden saavuttamiseksi.
5. Toteutetaan tuki.
6. Seurataan tuen vaikuttavuutta.

Arvioinnista saatavan tiedon pohjalta tehdään edelleen perusteltuja päätöksiä tuen jatkamisesta, muokkaamisesta tai sen päättämisestä.

Lomake koostuu neljästä osiosta: lomakkeen kaksi ensimmäistä osiota (Oppimisvalmiuksien arviointi sekä luku- ja kirjoitustaidon arviointi) ohjaavat arvioimaan oppijan tämänhetkisiä oppimisvalmiuksia sekä luku- ja kirjoitustaitoa. Lomakkeen kolmas ja neljäs osio (Kohdennetun tuen suunnittelu sekä tuen vaikuttavuuden seuranta ja tuen päivittäminen) kohdistuvat arvioinnin ja tuen suunnitteluun sekä toteutuksen seurantaan. Lomakkeen sisällöt on kuvattu osioittain seuraavalla sivulla.

Oppimisvalmiuksien arviointi

Lomakkeen ensimmäisessä osiossa kuvataan oppijan kehityshistoriaa ja kartoitetaan oppimisen valmiuksia: arvioidaan, onko kyseinen valmius tai taito oppijan vahvuus vai kehittämisen kohde ja miten se näkyy arjen erilaisissa tilanteissa. Kun näihin tekijöihin kiinnitetään huomiota, niitä voidaan hyödyntää esimerkiksi oppijan osallistamisessa ja motivoinnissa, tai niitä voidaan vahvistaa oppijaa tuettaessa. Tuen suunnittelussa vahvuuksia voidaan käyttää myös mahdollisten vaikeuksien kompensoimisessa. Ensimmäisen osion tavoitteena on auttaa jäsentämään kokonaiskuvaa oppijan vahvuuksista ja mahdollisista tuen kohteista.

Luku- ja kirjoitustaitojen arviointi

Toisessa osiossa arvioidaan oppijan lukemisen ja kirjoittamisen valmiuksia ja osaitaitoja, joihin tuki on tarkoitettu kohdentaa. Lomakkeeseen sisältyvät osa-alueet kattavat jatkumon varhaisista valmiuksista edistyneempiin taitoihin, jolloin myös kehityksellisen jatkumon hierarkisuus tulee näkyväksi: mitä taitoja tulisi hallita ensin ja mitä harjoitella seuraavana.

Kohdennetun tuen suunnittelu

Kun harjoiteltava kohdetaito tai tuen tarve on tiedossa, kirjataan kolmannen osion taulukoon suunnitelma tuen toteuttamisesta. Harjoiteltavan taidon ja tuen vaikuttavuuden arvioinnin keinot suunnitellaan rinnakkain tuen sisältöjä ja keinoja mietittäessä, jolloin tuki rakentuu johdonmukaiseksi ja on siten myös mahdollisimman kohdennettua. Lisäksi lomake ohjaa suunnittelemaan moniammatillisen yhteistyön hyödyntämistä ja oppijan itsensä osallistamista. Harjoittelun tueksi on hyvä miettiä ja kirjoittaa ylös erilaiset motivoinnin ja palautteen keinot. Oppijan vahvuuksia on tärkeää pyrkiä valjastamaan oppimisen tueksi.

Tuen vaikuttavuuden seuranta ja tuen päivittäminen

Tuen toteuttamisen ja sen aikaisen arvioinnin perusteella lomakkeen neljänteen osioon kirjataan suunnitelma jatkosta: jatketaanko tukea, olisiko sitä tarpeen jollain tavoin muokata vai onko tavoitteet saavutettu ja tuki voidaan päättää.

Oppijan ja kodin osallisuuden huomioiminen tuen suunnittelussa

Oppimisen tukea suunniteltaessa on tärkeää varmistaa, että oppija ja hänen lähiympäristönsä tulevat kuulluiksi. Osallisuuden huomioiminen tukee oppimiseen ja taidon harjoitteluun sitoutumista sekä oppimaan oppimisen taitoja. Kannustava, rohkaiseva ja tavoitteellinen yhteistyö kodin ja koulun välillä tukee oppijan kehitystason ja tarpeiden mukaisen opetuksen, ohjauksen ja tuen toteutumista. Oppijan tai hänen perheensä kanssa käytävässä keskustelussa voi hyödyntää esimerkiksi tämän lomakkeen tuen suunnitteluun sisällytetyjä alakohtia.

LUKEMISEN JA KIRJOITTAMISEN TUEN SUUNNITTELUN LOMAKE

Nimi: _____

Kehityshistoria. Kuvaus siitä, mitä tiedetään oppijan luku- ja kirjoitustaitojen kehityksestä tähän mennessä.

Oppimisvalmiuksien arviointi

Arvioi, ovatko alla luetellut valmiudet oppijan vahvuuksia vai kehityskohteita. Kuvaile, miten ne käytännössä ilmenevät.

Oppimisvalmiudet	Vahvuus	Kehitettävää	Miten ilmenee arjessa?
Vuorovaikutustaidot Esim. kuunteleminen, osallistuminen, taito ottaa ja pitää puheenvuoroa, jatkaa toisen puheenvuorosta ja ylläpitää keskustelua.			
Keskittymiskyky ja toiminnanohjaus Kyky suunnata, ylläpitää ja siirtää tarkkaavuuttaan sekä suunnitella, toteuttaa ja arvioida omaa toimintaansa.			
Itsesäätely Käyttäytymisen, tunteiden ja kognitiivisen toiminnan säätely.			
Itseohjautuvuus Oppijan kyky ohjata omaa toimintaansa ja oppimistaan. Taito tarkastella, havainnoida ja arvioida omaa oppimistaan ja toimia yhteistyössä.			
Oppijaminäkuva Oppijan käsitys omista oppimistaidoistaan ja -kyvyistään – tässä erityisesti lukemista ja kirjoittamista edellyttävissä tilanteissa.			
Sinnikkyyt Taipumus ponnistella vaikeissakin tehtävissä, ei luovuta helposti.			
Kiinnostus tehtäviä ja oppimista kohtaan Tässä erityisesti kiinnostus lukemista ja kirjoittamista kohtaan.			
Muu valmius tai taito			
Muu valmius tai taito			

Luku- ja kirjoitustaitojen arviointi

Arvioi, ovatko alla luetellut luku- ja kirjoitustaidon valmiudet ja osataidot oppijan vahvuuksia vai kehityskohteita.

Luku- ja kirjoitustaito	Vahvuus	Kehitettävää	Huomioita
Valmiudet			
Visuomotoriset taidot			
Kielellinen muisti			
Kuullun ymmärtäminen			
Sanavarasto			
Nimeämisen nopeus			
Fonologinen tietoisuus			
Kirjaintuntemus			
Lukemisen tarkkuus ja sujuvuus			
Kirjain-äännevastaavuus			
Äänteiden yhdistäminen tavuiksi			
Tavujen kokoaminen sanaksi			
Lukemisen sujuvuus			
Lukemisen rytmitys ja ilmeikkyyd			
Sanatasoinen oikeinkirjoitus			
Sanan jakaminen tavuiksi			
Tavun jakaminen äänteiksi			
Äänne-kirjainvastaavuus			
Ymmärtävä lukeminen			
Faktojen löytäminen tekstistä			
Syy-seuraussuhteiden havaitseminen			
Johtopäätösten tekeminen			
Mielipiteen muodostaminen tekstien pohjalta			
Kriittinen tulkinta ja arviointi			
Tuottava kirjoittaminen			
Virketasoinen kirjoittaminen			
Kirjoittamisen sujuvuus			
Yhtenäisyys ja sidosteisuus			
Tekstin rakenne ja loogisuus			

Kohdennetun tuen suunnittelu

	Suunnitelma pvm: _____	Toteutunut pvm: _____
Tuen tarve Mihin valmiuksiin, taitoihin tai tarpeisiin tuki kohdennetaan?		
Tavoitteet Millaisia tavoitteita osaamiselle asetetaan? Miten oppijaa osallistetaan tavoitteiden asettamisessa ja osaamisensa arvioinnissa?		
Arvioinnin keinot ja välineet Millä tavoin ja milloin kunkin tavoitteen saavuttamista arvioidaan?		
Yhteistyö ja toimijat Miten asiantuntijoiden välistä yhteistyötä ja osaamista hyödynnetään tuen suunnittelussa ja toteuttamisessa?		
Keinot, välineet ja materiaalit Millaisia konkreettisia keinoja tuen aikana käytetään?		
Määrä Kuinka paljon ja kuinka usein tukea annetaan?		
Motivaation tukeminen ja osallistaminen Miten oppijan motivaatiota tuetaan?		
Palaute Miten ja millaista palautetta oppijalle annetaan?		

Tuen vaikuttavuuden seuranta ja tuen päivittäminen

Seurannan tulokset

Tuen päivittämisen ajankohta _____

Tukea muokataan [ ]   Tuki säilyy ennallaan [ ]   Kohdennettu tuki lopetetaan [ ]

Suunnitelma tuen toteuttamisesta jatkossa. Miten tukea muokataan tai täsmennetään?

[ ] tuen **sisältöjä tai tavoitteita** muokataan

[ ] tuen **keinoja** muokataan

[ ] tuen **määrää** muokataan

[ ] tuen **kestoa** muokataan

Muistiinpanoja:
